

מחשבת קצרה על הדף הרב יחזקאל הרטמן SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

מנחות פט

עניין: בשיטת הרמב"ם בהדלקת הנרות בבוקר

רמב"ם הלכות תמידין פ"ג

יא וכמה שמן הוא נותן לכל נר. חצי לוג שמן שנאמר מערב עד בקר תן לו כמדה שיהיה דולק מערב עד בקר. ואין מחנכין את המנורה אלא בהדלקת שבעה נרותיה בין הערבים: **יב** מהו דישון המנורה. כל נר שכבה מסיר הפתילה וכל השמן שבנר ומקנחו ונותן בו פתילה אחרת ושמן אחר במידה והוא חצי לוג. וזה שהסיר משליכו במקום הדשן אצל המזבח עם דישון המזבח הפנימי והחיצון ומדליק נר שכבה. והדלקת הנרות היא הטבתם. ונר שמוצאו שלא כבה מתקנו: **יג** *נר מערבי

רע"ב תמיד פ"ג מ"ט

מלמתי פירוש משנה זו בפירושי רבינו ברוך בר יצחק. והוא המשוור שבכל הפירושים. ודברי הרמב"ם במשנה זו תמוהים מאוד, וגם מה שסובר שהטבת הנרות היא הדלקתן ושהיו מדליקין הנרות של המנורה כולן בבוקר כדרך שמדליקין בערב, פליאה נשגבה בעיני, ולא שמעתי ולא ראיתי לאחד מרבותי שסובר כן: ואבן היתה לפני

שו"ת פעולת צדיק ח"ב סי' קפא

ראני העבר הצעיר אשכנא שלשה שומרים^[1] לסברת רבינו בג' מקומות מזהה הקדוש. הא' ברעיא מהימנא ריש פרשת אמור דף פ"ח ע"ב דא' התם וז"ל, ועל דא איתיהוב רשו לכהנא בלחודוי לסדרא בוצינין ולאדלקא לון בכל יומא תרין זמנין לקבל נהירו דיהודא תרין זמנין (היינו ייחוד ק"ש שחרית וערבית כדפי' בכ"י^[2]) מהאר"י ז"ל^[3] עכ"ל:

הב' בפרשת חוקת דף קפ"ג ע"א, אתקין קב"ה לאהרן ערסא ומנרתא דדהבא דנהרא ומדירה נטל מהתרא מנרתא דהוה דליק בכל יומא תרי זמני עכ"ל. ואחר זמן ראיתי להרב מקדש מלך הגיה על זה וז"ל, לשון זה מסייע

לרמב"ם ע"ה דס"ל שהיה מדליק המנורה שחרית וערבית, נגד רש"י ורשב"א ע"ה עכ"ל. הרי שהרב מ"מ הבין פשט דברי הוהרד כמו שכתבנו:

ואין לדחות ולומר דכוונת הוהרד ע"ה הוא על נר המערבי או על השתי נרות המזרחיות כדדחי הרשב"א. א' חרא שלשון הרעיא מהימנא דלעיל מפורש היטב באמרו ולאדלקא לון בכל יומא תרין זמנין, משמע דשון בקר וערב אין הפרש ביניהם. ועוד דהכי מפורש ג"כ בפרשת בהעלותך, והוא המקום ה'ג' מהוהרד וז"ל בדרך ק"ן ע"א, בהעלותך ממש באדלקתא, דהא כהרא אתעביד על ידא דכהנא תרין פולחנין דאנון קשורא חרא. וימאן אינון, שמן וקטרת כדכתיב^[4] שמן וקטרת ישמח לב. וכתיב והקטיר עליו אהרן קטרת סמים בבקר בבקר בהיטיבו את הנרות יקטירנה, וכתיב^[5] ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים יקטירנה. מאי שנא הכא בהיטיבו ומ"ש התם ובהעלות. א"ר יהודה כלא חד מלה וכו' ע"ב לעניינינו. הרי דהוהרד סובר בפירוש דצריך להדליק בשחר כמו בערב וימפרש הטבה הדלקה, ולזה שואל מאי שנא דנקט בעבודת בקר בהיטיבו ובעבודת ערב ובהעלות, ולזה השיב ר' יהודה שהכל אחד. ואלו היה פירוש הטבה נקוי הפתילות כמ"ש רש"י, פשיטא דלא היה שואל מאי שנא דשנא ושנא שההפרש רב ביניהם:

שו"ת הרשב"א ח"א סי' שט

אני סבור שההעלאה היא ההדלקה וההטבה אינה הדלקה אלא דישון השמן והפתילה בשמאלן שכבו ונחיתה השמן כמדתה ופתילה חדשה, וזה שלא כדברי הרמב"ם ז"ל שכתב והדלקת הנרות היא הטבתם. וגרסינן צפרק התכלת אמר אביי מסתברא כמאן דלמיר צקטרת הסמים של צין הערבים דכתב¹⁰ צקרק צקרק צקטירי את הנרות יקטירנה ואי לאו דעבד הדלקה מאורחא הטבה צלפרא מהיכל, וצפרק שמי מדות¹¹ מטיבה ונותן זה שמן ומדליקה, אלמא הטבה לאו היינו הדלקה.

ונראה לי שסמך לו הרב על מה שאמרו צריש צריש שמי מדות²⁹ אמר רבי יוחנן נר שכבתה נידשן השמן נידשנה הפתילה כיצד עושה מטיבה ונותן זה שמן ומדליקה ואיתמר נמי אמר רבי יוחנן ואמרי לה אמר רבי מנינא אמר רבי נר שכבתה נידשן שמן נידשנה פתילה כיצד עושה מטיבה ונותן זה שמן כמדתה ראשונה ומדליקה דאלמא צענה שמטיבה מדליקה. ולא מדליקה צענה העלאה צין הערבים קאמר³⁰ חדא דלא משמע הכין, ועוד דלמריין התם יתיב רבי זריקא וקא מיציעיא ליה כשהוא נותן זה שמן כמדת³¹ ראשונה או כמדה שחברה, ואי מדליקה לערב קאמר פשיטא כמדה ראשונה הוא נותן זה, אלא שמדליקה לאלתר קאמר ולפיכך שאל רבי זריקא כיון שאינו מדליקו אלא שלא יהא³² דולק צלותו שמן עד שעת העלאה³³ דצין הערבים לא יהא זקוק ליתן צו שמן אלא כמה שחקר להיות דולק עד צין הערבים³⁴ צריך הוא להיטיבו ולהדליקו, ומדקאמר נר שכבתה קתם משמע דצאי זה נר שכל צענה הנרות קאמר ולא צנר מערבי או צנני נרות מזרחיין צלצד.

אור המאיר

לרבי מאיר שפירא סי' לא

(א) דברי הקדוש ז"ל קלירין לעינים וכבר ידועים הם ליועבי חן אלל מטיקר הטענה שטען כי תמוה צעיני להשיות דעת הרמב"ם ז"ל להוסיף ארצו ודמחו צלכה צמה שפסק הרמב"ם ז"ל וכל הראשונים חלקו עליו ויש ע"ז מקור צוה"ק: **(ב) בה'** תומים (פ"ג הי"ג) כ' הרמב"ם ז"ל והדלקת הנרות היא הטבתם והרשב"א ז"ל צמחי **(סי' ע"ט)** הקשה הרבה ע"ז וגם דעת הראב"ד ז"ל **(צפ"ב מה' עיוה"כ)** אינו ק' ונס"י רש"י והתוס' ז"ל דלא כהרמב"ם וצמחי י"ז לו מקור צוה"ק במדבר **(ק"ג ע"א)** מאי שנא הכא צמחינו ומאי שנא התם וצמחינו אי"ר יהודא כלא חד מלא ע"ש:

(ה) ומעיקר

הדבר שהביא מדברי הרמב"ם ז"ל צמחי יסוה"ס שכל דעת הטובים והגלגלים מעושה הדעת המלאכים וגדולה הדעת צמחי ארס אשר ע"ז הרעש העבוה"ק ז"ל וצמחינו מוצאין ק' צפ"ח צוה"ק מדש צמחינו (ח' ע"ב) חני ר' כחספדאי השגת המלאכים היא השגה גדולה מה שאין ק' למטה מהם השגה שני' היא השגת השמים שמשגיגים השגה מה שלמטה מהם אין משיגים כמחוס השגה שלישית היא השגת המדונה האחתונה אשר העפר יסודה והיא השגת בני אדם כו' ע"ש:

